

T Ö R É S

Törésnek nevezzük azt a pillanatot, aminek következményeképp egy ép egészből tökéletlen darabok keletkeznek. Ám a szónak nem kizárólagosan igenévi szerepe van, hiszen magát a folyamat végeredményét is érthetjük alatta. Az viszont, hogy jelentésében feltétlenül hordozza valaminek a pusztulását, vitathatatlan. Ezekkel párhuzamba állítható példa a Körösten-től néhány kilométerre, az Alföld egyik tipikus vidékén álló tanya. A nem túl forgalmas autóútról alig észrevehető épületegyüttes messziről csak egynek tűnik a környéken álló többi kifosztott porta közül, ha viszont közelebb merészkedünk, egy ennél sokkal érdekesebb kép bontakozik ki. Ugyanis ez a ház nem vált lakhatatlanná, nem költöztek ki belőle, csupán valami rejtélyes okból magára hagyták. Minden részletből érződik, hogy valamikor a hely egy élő organizmusként működött, amíg egy számunkra homályban maradó

esemény hirtelen meg nem törte az egyébként természetes ívű pályáját. Erről tanúskodik a sok-sok továbbra is pontos helyén pihenő tárgy, a szekrényben lógó ruhák, a szekérből maradt kerék-pár az udvaron. Az épületek minden részlete a törést, és a törés előtti egész képét hordozza magában. És ha már más nem is, akkor a telek takaros rendjébe illeszkedő fa lesz, ami évezadok múlva is az egykori tanya és az itt zajló élet emlékét fogja őrizni.

Törés - Újpest-Városmközpont lakótelep

Törés. Ez az a szó, amit egy építész sem hallana szívesen, főleg akkor nem, ha egyik épülete is szerepel vele egy mondatban. A hétköznapi életben sem pozitív jelentésű szavak kapcsolódnak a töréshez. Az építészethez mégis szorosan kapcsolódik a törés, hiszen egy új épülethez a természet folytonosságát kell megtörni vagy egy korábbi építményt

szükséges elbontani. Törés létrejöhet úgy is, hogy két épület homlokzatát eltolják egymáshoz képest, de az épületeket nem választják el egymástól. Mivel én is egy ilyen háztömbben élek, a választásom a házunkat is magában foglaló épületegyüttesre esett. Egészen pontosan - a lakások számát tekintve - az ország legnagyobb lakótelepére, az Újpest-Városmközpont lakótelepre. A telepen nem található a Faluházhoz hasonló méretű háztömb, ugyanis négy háznál több ritkán esik egyvonalba. A házakat általában két panelelemnyi átfedéssel építették. Ez a megoldás részben feloldja a tízemeletes házak összefüggő, falszerű tömegeit. Madártávlatból nézve a lakótelepet, az szinte teljesen

beleolvad a környezetébe. Ez a házak között sétálva sajnos egyáltalán nem látszik, de talán kevésbé nyomasztó érzés, mint egy korábbi építésű telepen, ahol a házak szinte várfalként vesznek körbe bennünket. Az utak és a járdák nagyjából követik a házak vonalát, így a telep szerkezete nem árulkodik arról, hogy ez valójában egy tervezett városrész.

Fajcsi Roland

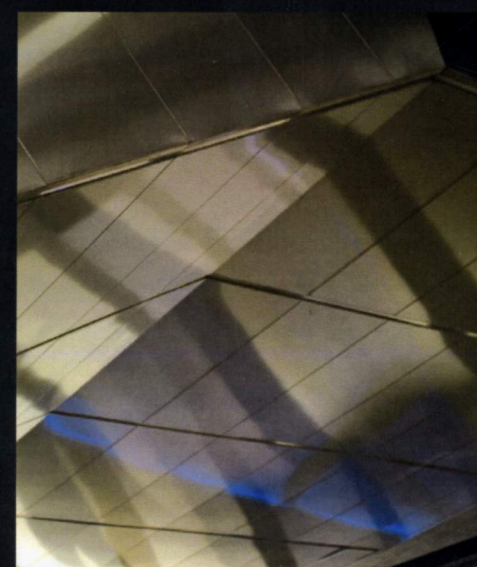
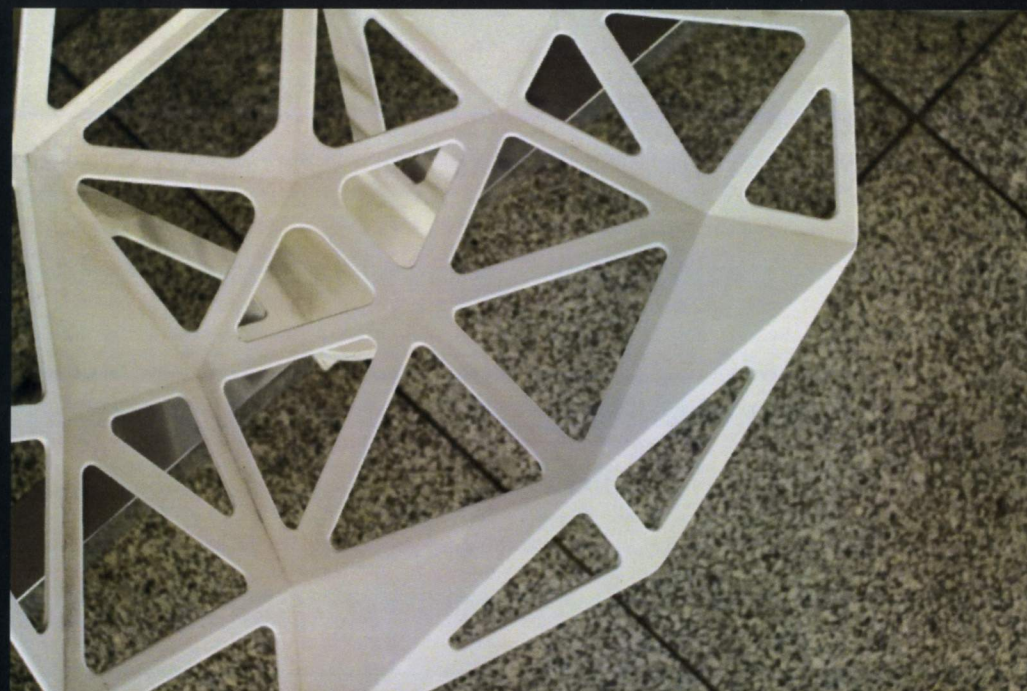
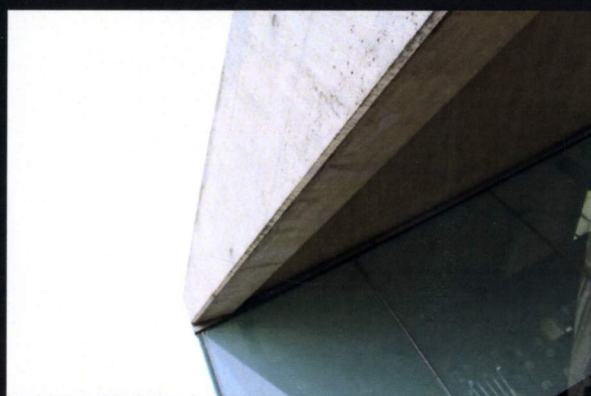
Bevezetés az építészetbe

2015.

TÖRÉS

A törés az építészetben többféleképpen is definiálható. Törésnek nevezhetjük a különböző minőségű felületek találkozását, ahol egy éles határvonalat figyelhetünk meg, de megjelenhet egy homogén felületen is, egy bemélyedés, illesztés vagy egy kiálló elem által. A törés szó hallatán egy olyan építészeti forma jelenik meg előttünk, melyet egy töredezett vonal határol, éles irányváltások találhatók benne, és a felületét markáns vonalak jellemzik, semmiképpen sem lágy, ívelt formákra asszociálunk. Szintén törésről beszélhetünk, amikor egy hirtelen változás megy végbe egy felületen vagy egy építészeti formában, és a törést határoló felületek vagy formák nem képeznek átmenetet, a tulajdonságaik nem keverednek, hanem nagyon élesen különválaszthatóak egymástól, nincsenek összekötő, átvezető elemek.

A törésről nekem egyből a Szent Gellért téri metrómegálló jutott eszembe, ugyanis itt a tér minden egyes részletében megfigyelhetjük, hogy hogyan jelenik meg a törés az építészetben. Sehol sem találunk lágy, ívelt formákat, minden építészeti elem szögletes, törött vonalakból épül fel. A tér érzetét leginkább az a mennyezeti elem határozza meg, mely több betongerenda töredezettségéből, összeütközéséből áll össze, és minden arra utazó ember tekintetét magára vonzza. Ez a motívum több helyen is visszaköszön a téren, a padlón, a falon és a világításban is. A világítás itt nem csak egy szükségszerű elem, amit kötelezően el kell helyezni, hanem a koncepció része, ugyanolyan fontos szerepet játszik a tér érzékelésében, mint a mennyezeti formák. A lámpák elhelyezésével is igyekeztek megtartani a tér töredezettségét. Van, ahol több folytonos fénycsővonal összemetsződése, míg máshol egy fajta irányultsággal elrendezett fénycsövek hoznak létre törést.

A megállóban különböző anyagi minőségek találkozását is megfigyelhetjük, szinte minden felületváltáskor egy új anyagot használtak. Üveg, beton, mozaik, fa és különböző fémek találkozása és illeszkedése is izgalmas felületeket hoznak létre. Ha az embernek van egy kis ideje és minden egyes kis részletet meg tud figyelni, akkor nagyon izgalmas felületekkel, formákkal találkozik. Szerintem ez az egyik legjobb példa a törésre, hiszen mindenhol megtalálható: a falakon, a padlón, a mennyezeten, a bútorokon, a világításban, és minden apró részletben.

/kis diófa utca 5.
/bontott épület_egyemeletes klasszicista lakóház
/1840 /építész_hild józsef

/kis diófa utca 14.
/bontott épület_kétemeletes eklektikus lakóház /jelenleg_parkolo
/1871 /építész_rill imre

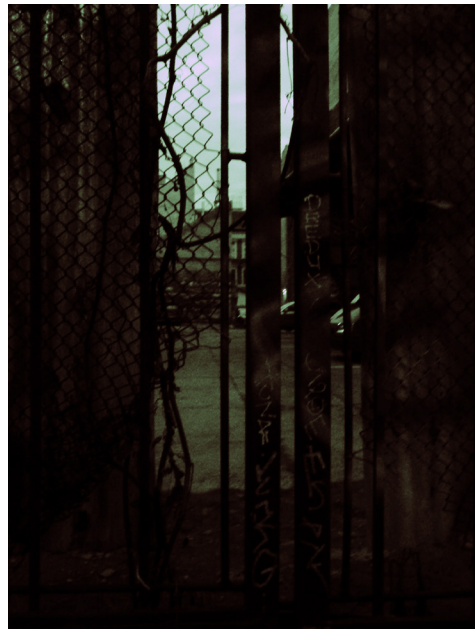
/kis diófa utca 4.
/bontott épület_lakóház /jelenleg_parkolo
/1855 /építész_zofahl lorinc

/uniformitás_kontinuitás
az utcán sorakozó házak homlokzatai,
bár stílusukban eltéroek, egyfajta ho-
mogén rendet alkotnak. ezt megszakítva
a három telek vizuálisan kiemelkedik.

/múlt_emlőkezet
az épületek eltunésével tervezőiktól,
egykorı lakosaiktól kerültünk távolabb.
az ido elorehaladtával egyre kevésbé
lesznek a kollektív emlékezet részesei.
bontásuk egy új korszak kezdetét jelzi,
melyet tudatos döntés kísér.
a tett visszavonhatatlan.

/funkció
valamikor lakóház, ma parkoló, vagy
inkább szemétdomb. a tulburjázó
növényzettel rég nem törődik már senki.
a váltás eroszakos, a tér egykorı
tekintélyét elveszti.

/hétköznapiok
ezen a telken nincsen élet.
a tér aktiválásához szükséges használók
számára elérhetetlenek, így kimarad-
nak a környezetükben lévo épületekben
folyó mindennapokból. ez az elzártág
emelkedettséget kölcsönöz a telkeknek,
hogy ilyen módon is felkelthessék a
járókelok érdeklődését.

/integráció_rehabilitáció
merre van elore? ingatlanfejlesztés.
közösségi terek, közösségi tervezés.
zöldterület, közösségi kert. kulturális
események. társadalmi vállalkozások.
fenntartható városfejlesztés.
parkoló.

/identitás
a kis diófa utca mindössze tizenn-
yolc egységből áll, másik utca nem
keresztezi. az egésznek egy hatod
részét teszik ki az üresen álló telkek,
így jelentos szerepet játszanak az utca
arculatának kialakulásában. lebontásuk
után mi maradt meg az egykor itt álló
házakból?

/gall eszter /d174fl /bevep /2015

/források_mierzsebetvarosunk blog_pesti építomesterek munkássága [1809-1847]_budapest fováros levéltára online_[LAKATLAN] KÉK

TÖRÉS
kis diófa utca

Törés

Káldy Gergely, JX1ALG, 2015, Bevezetés az építészetbe, Pécs,
Pécsi magasház

A törés szóról az emberek többségének kellemetlen emlékek jutnak eszükbe. A törés lehet „szilánkos”, ha például valaki csonttörést szenved, illetve egy pohár vagy tányér leesik. A törés lehet „vonalas” jellegű. Ebben az esetben a csonton és az épület falain vékony törésvonal húzódik. Más esetben lehet „nyílt törés”. Ekkor a csont vége átszúrja a bőrt, mint a toronyház az egységes városszövetet.

Aki felmerészkedik a tetejére, (lépcsőn, mivel természetesen a lift nem üzemel) egy 80 méter magas „kilátót” talál maga alatt. A ház valósággal kitör a környezetében elhelyezkedő 10-12 emeletes panelházak közül a méreteinek köszönhetően.

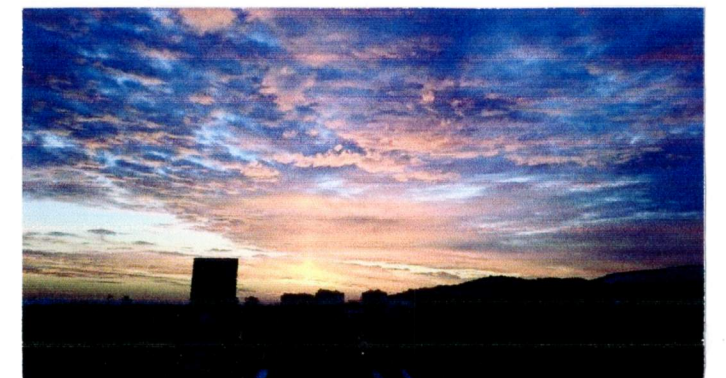

A választott épületem, a pécsi magasház, az utóbbi kettő esetet hordozza magában. Pécs 25 emeletes panelházát 1974-ben kezdték el építeni. 1976-tól kezdve mindössze 13 évig volt használatban a ház, a kloridos korrózió által megkárosított feszítőpázmák miatt. Ennek lett a következménye a repedezés, törés, amely a magassága mellett a fő jellegzetessége.

Összességében elmondható, ha egy szóval kellene jellemezni a pécsi magasházat, az a „törés” lenne, ugyanis ez jellemzi a fizikai állapotát és a magasságára is utal a környezetéhez képest.

Mivel ez közép-Európa legnagyobb lakatlan épülete, ezért nincsen rendszeres karbantartás sem. A színesfém-tolvajok sem kímélik az amúgy is rossz állapotú házat. Így következhet be, hogy az üvegfelületek töröttek és senki nem tesz ellene semmit.

Törés Szatmárnémeti Múlt és jelen

A törés egy egész több apróbb részekre való bontását jelenti. Ezek a részek egymástól elkülöníthetőek, de mégis az egész részét alkotják. Így ezek a részek az egész tulajdonságaival rendelkeznek. A törés a kontinuitás megszakadását is jelentheti.

A törés, mint jelenség gyakran megjelenik az építészetben. Jelen lehet egészen kis léptékben például az épületek apróbb részleteiben, homlokzati elemekben, alaprajzi formákban vagy jelen lehet jóval nagyobb léptékben is amely már egy egész város arculatát megváltoztatja. Ezt a jelenséget figyelhetjük meg Szatmárnémetiben, Romániában ahol a közel száz éves épületeket a kor igényeinek megfelelően alakították át. A nagy belmagassággal és tágas terekkel rendelkező épületeket kettő olykor pedig három részre választották, hogy gazdaságosabb és könnyebben értékesíthető épület részeket kapjanak, amelyeket a tulajdonosaik kedvük szerint alakítanak.

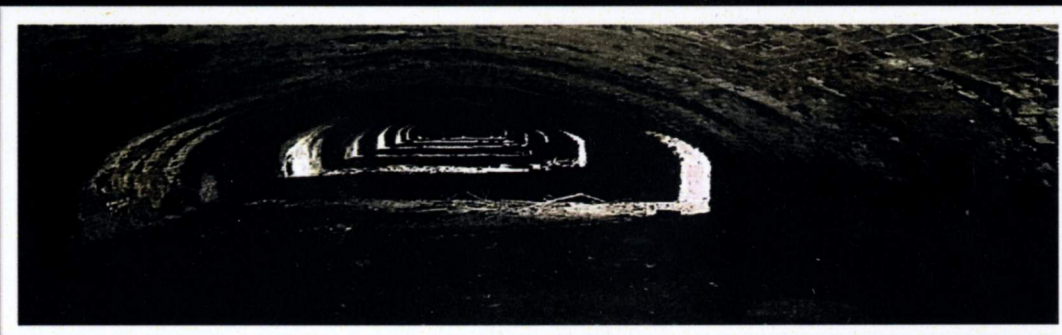
Ez a folyamat azonban megtöri az épületek egységességet és a város patinás jellegét. Ilyen épületek a város számos pontján megtalálhatóak, például a Szamóca utcán, ahol három, régi, díszes épületet választottak szét és adták el, mint külön lakás. Bár a házakat átépítették és átfestették, a tetőszerkezet egységessége, az ablakok díszítése és magassága, a közös bejárat és a homlokzati díszítés folytonossága mind azt mutatja, hogy a két rész egykor egy háznak épült. Egy másik olyan alkotás amelyik jó példa az egység megtörésére a I. Slavici utcában található. Itt az épületet már három részre osztották és az ablakok helyére pedig ajtókat helyeztek, ezzel teljesen átalakítva a homlokzat megjelenését. A városban számos példát találhatunk még az épületek egységének megtörésére, például a Vasile Lucaciu sugárúton vagy a Nicolae Balcesu utcán.

Annak ellenére, hogy ezek az átalakítások végbementek és az egységek megtörték, az épületek mai napig sejtetik egykori szépségüket és értéküket.

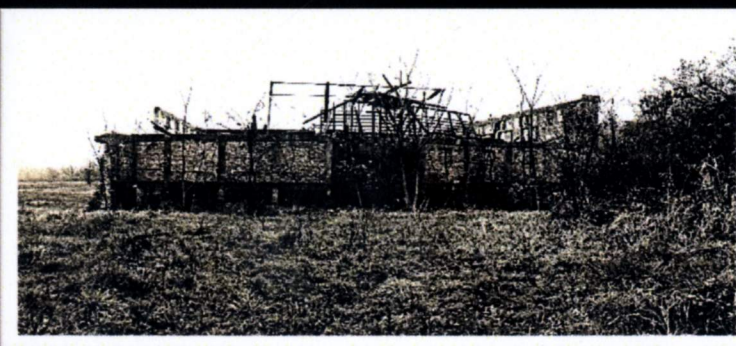

Törés: valami megszakad, szétesik, esetleg tönkremegy, így javításra, felújításra szorul, vagy, mivel többé már nem használható rendeltetészerűen, az enyészeté lesz, kidobásra kerül. Eszünkbe juthat róla málló vakolat, repedt beton, egy betört ablak, pár törött deszka. Ez a szó épp ezért illik tökéletesen az egészen 1990-ig működő, akkor száz éves százhalombattai téglagyárra.

Városszéli, félreeső elhelyezkedése annak idején épp megfelelt ipari tevékenység végzésére, de pont ez az akkor még előnyére váló tulajdonság teszi nehezéssé az épület más célokra való újrahasznosítását. Ebből következően a műemléknek nyilvánított, de karban nem tartott épület az őt pusztító természeti erők (és emberi hanyagság) áldozataként szép lassan az idő martalékává válik. Elhagyatott, kissé kísérteties hangulatát erősíti a gyárat körülvevő csönd, a leszakadt gerendák és tető, a szilánkosra törött téglák, és az immár ablak nélkül, sötétben tátongó nyílások. A több, mint húsz éve üresen álló épületet a természet akadálytalanul veheti újra birtokba, felkúszik a falakra, befolyik a repedésekbe, eljut minden apró zugba, újabb és újabb töréseket okozva az anyagban. A téglagyár tehát megfogható példája annak, hogy okozhatja a törés, törések sorozata végül egy épület visszafordíthatatlan és teljes pusztulását; párhuzamot állít a törés és az enyészet között.

T Ö R É S

TÖRÉS Korlát utca

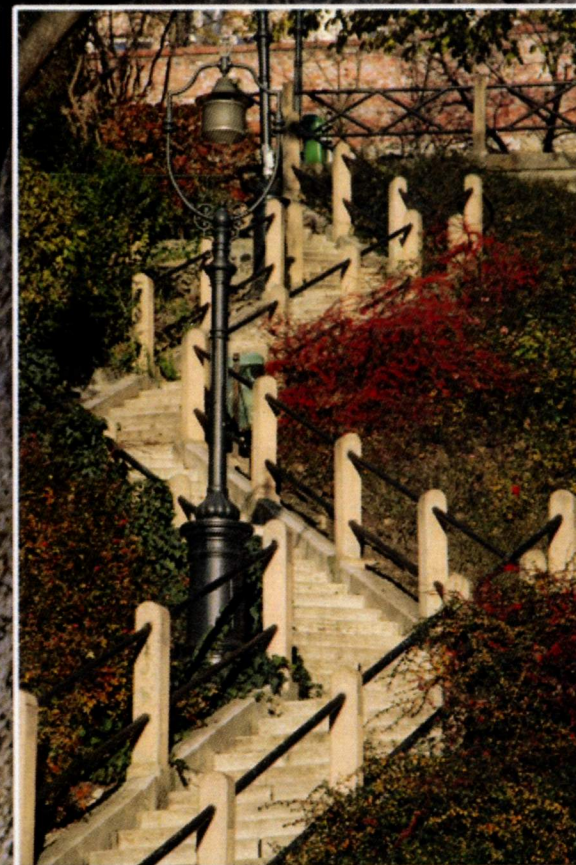
A Törés az építészetben elvont és konkrét értelemben is értelmezhető. Elvont értelemben a törés szó olyan építészeti helyzetet jellemez, ami formabontó, ami nem szokványos, ami meredeken eltér a környezetétől. Ez lehet például vertikális irányban kimagasló vagy alacsonyabb, mint a többség, amorf a szabályosak között stb., a lényeg, hogy valami, ami megtöri azt az egységes környezetet, ami körülveszi, és valami eltérőt mutat.

A törést konkrétan értelmezve elsősorban formaként gondolhatunk rá. Hiszen a törés szót hallva, valami szögletes, szabálytalan, hegyes élekben találkozó alakzatot képzelünk el. Egy megrepedt, kettétört kötőmb, pókhálósra tört üveg képei villanhatnak fel a szemünk előtt. Ez a gondolat az, ami engem a feladat helyszínválasztása során megfogott és meg is leltem egy kültéri lépcső formájában, a várdomb oldalában.

Az Alsó-Krisztinavárosi Korlát utca nem egy szokványos budai utca, ugyanis a vár oldalából a Déli pályaudvarhoz vezető sok kis lépcső egyikéről van szó.

Ez a lépcső azonban formája miatt lépcsőnek sem szokásos, és merőben eltér a közelben lévő többi lépcsőtől is:

Két magasba meredő lakóház között mélyen egy repedésre emlékeztető, növényekkel sűrűn beültetett szűk helyen közepén „cikk-cakokban” kőből rakott lépcső kúszik meredeken felfelé. A látvány a kő és a növények miatt nagyon természet közelinek hat, regényes és elhagyatott. Ezáltal felerősödik a törés természet alkotta jellege ebben az épített környezetben.

TÖRÉSEK AZ ÓBUDAI MALMON

Jatai Viktória

Bemutatás az épületekbe

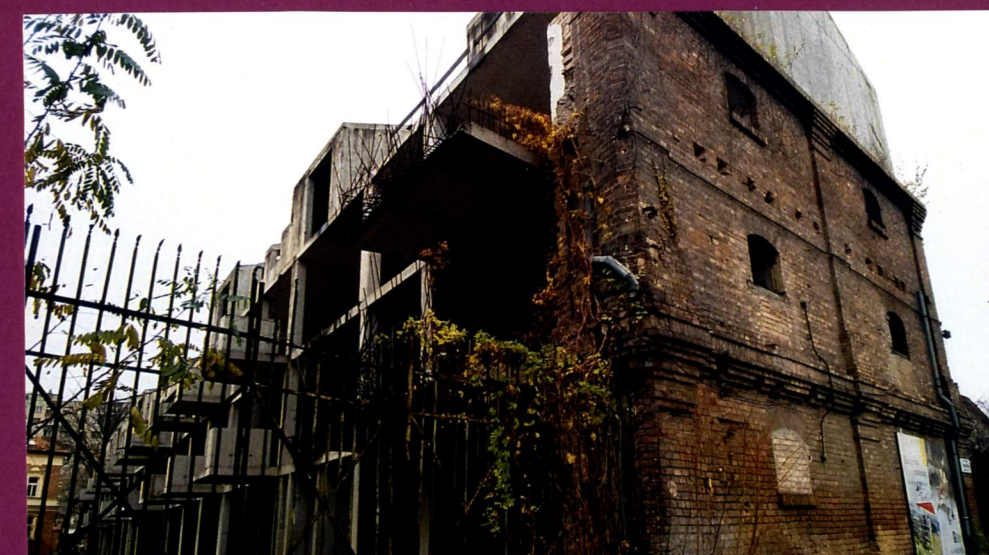
2015

Az Óbudai Malom több mint 100 éve áll a Kékvíz út és a Hunor utca sarkán. Eredetileg élelmiszer-szállító volt, majd a honvédségnek később a Vörös Hadseregnek dobozó malommal alakult. A 80'as évek óta azonban nincs használatban. Az elhagyott épület az idő aldozata lett, ma külsőjét rengeteg törés borítja.

A legnyilvánvalóbb törések az ablakokon mutatkoznak. Egyes ablakokat befalazták, megtörve ezzel a homlokzat eredeti kinézetét. Amelyeket azonban elintézetlenül hagytak, az idő tört meg, eredeti ilvege már csak szelvényekben van jelen.

Érdekes törést mutat a közvetlenül a malom megmaradt fala mellett épített társasház lakóháza is. A két épület egy időbeli törés, hiszen a malom 1895 és 1908 között épült, míg a társasházat 2010 környékén építették meg.

A malom udvarára épített társasházak funkciójában törték meg a területet.

A malom privatizálva lett, és 2010-ben lakóparkot akartak a helyére építeni, a főhomlokzat megmarásával. De csak az udvarára épült néhány ház került el, azok nagy részét sem sikerült eladni, az építendő időre ment, és az építkezés felhagyott. A malom többször épült főhomlokzatának eltorzulást lát megton az orvostan beton keverékkel. A főhomlokzat hátulja, az oda tervezett ház beton kerdeleményével van beépítve, mely anyagában is nagy törés az eredeti téglafalak és fatörmelékhez képest.